

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет **економіки та менеджменту**

Кафедра **економіки та підприємництва**

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
Місцевий бізнес та підприємництво
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **Економіка місцевого розвитку**
за спеціальністю **051 «Економіка»**
на **2 (магістерському)** рівні вищої освіти

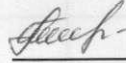
Суми – 2021

Розробники: Ковбаса О.М. доцент, к.е.н., доцент кафедри

Розглянуто,
схвалено та
затверджено на
засіданні кафедри
економіки та
підприємництва

протокол від 16 червня 2021 року №12

Завідувач
кафедри

Терещенко С.І.

Погоджено:

Гарант освітньої програми (О.М. Ковбаса)

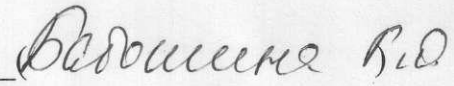
Декан факультету, де реалізується освітня програма (Н.І. Строченко)

Рецензію на робочу програму (додається) надали:

Пилипенко В.В.

Ковальова О.М.

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

 В.О. Вадощин

Зареєстровано в електронній базі: дата: 27.08. 2021 р.

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	Місцевий бізнес та підприємництво			
2.	Факультет/кафедра	Економіки та менеджменту/економіки та підприємництва			
3.	Статус ОК	Обов'язковий			
4.	Програма/Спеціальність, складовою яких є ОК	Економіка місцевого розвитку / 051 Економіка			
5.	Рівень НРК	7			
6.	Семестр та тривалість вивчення	1 курс,			
7.	Кількість кредитів ЄКТС	5			
8.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття) заочна		Самостійна робота	
		Лекційні	Практичні /семінарські	Лабораторні	122
		14	14	–	
9.	Мова навчання	українська			
10.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Ковбаса Олександр Миколайович, доцент кафедри економіки та підприємництва (ауд.№403а корпус економічного факультету)			
10.1	Контактна інформація	050-939-60-09, oleksandr.kovbasa@snau.edu.ua			
11.	Загальний опис освітнього компонента	<p>В умовах проведеної адміністративної реформи діяльність органів місцевого самоврядування є важливим чинником забезпеченням умов розвитку місцевого бізнесу та підприємництва як основи економічного та соціального розвитку територіальних громад, що може вирішити соціальні проблеми, підвищити зайнятість, подолати бідність та забезпечити високий рівня життя громадян, а вивчення курсу є обов'язковим компонентом підготовки магістрів з економіки місцевого розвитку, оскільки він надає здобувачам необхідні теоретичні знання та практичні навички з основних методів і процедур, які забезпечують розвиток місцевого бізнесу та підприємництва.</p> <p>Вивчення навчальної дисципліни «Місцевий бізнес та підприємництво» завершується підсумковим контролем у формі іспиту.</p>			
12.	Мета освітнього компонента	набуття фундаментальних економічних знань та формування економічного мислення, що відповідає сучасним ринковим відносинам та умовам. Цей курс передбачає формування навичок організувати бізнес та підприємництво на відповідному територіальному рівні, приймати обґрунтовані та ефективні рішення з метою економічного розвитку територій.			
13.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	<ol style="list-style-type: none"> 1. Освітній компонент базується на дисциплінах інвайроментальна економіка, основи економіки місцевого розвитку 2. Освітній компонент є основою для дисципліни: стратегічне планування та прогнозування економічного розвитку територій 			
14.	Політика академічної доброчесності	Списування – завдання не зараховується. Використання заборонених засобів під час контрольних			

		засобів – відповідь не зараховується. Плагіат – завдання не зараховується.
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4312

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення місцевого бізнесу та підприємництва студент очікувано буде здатен...	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК			Як оцінюється ДРН
	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 15	
ДРН1: розуміти ключові поняття, умови та сутність підприємництва, індикатори та показники моніторингу умов ведення бізнесу.		x		Тести множинного вибору
ДРН2: розуміти механізм реалізації підприємницької ідеї та створення власної справи. Ідентифікувати проблеми ведення бізнесу.	x	x		Тести множинного вибору
ДРН3: вміти оцінювати місцевий бізнес-клімат, виявляти негативні та позитивні чинники розвитку бізнесу.		x		Тести множинного вибору Виконання есе
ДРН4: вміти розробляти програми розвитку підприємницького середовища на місцевому рівні.			x	Розробка елементів програми
ДРН5: аналізувати та оцінювати вплив результатів діяльності підприємницьких структур на фінансове забезпечення місцевого розвитку.			x	Тести множинного вибору Розрахункове завдання
ДРН6: обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку бізнесу враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики	x	x	x	Тести множинного вибору Розрахункове завдання

ПРН 12 Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики

ПРН 13 Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень

ПРН 15 Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проектів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Розподіл в межах загального бюджету часу, заочна			Рекомендована література О – основна, Д - додаткова
	Аудиторна робота		Самостійна робота	
	Лк	П.з		
Тема 1. Теоретичні основи малого та середнього підприємництва. 1. Сутність та поняття підприємництва. 2. Передумови, фактори і загальна оцінка розвитку підприємництва в Україні. 3. Формування малого бізнесу на місцевому рівні.	2	2	17	О (1-3) Д (1-4)
Тема 2. Етапи та напрями дослідження комфортності місцевого бізнес-клімату. 1. Основні етапи дослідження комфортності місцевого бізнес-клімату 2. Узагальнення результатів експрес-аналізу 3. Дорожня карта для покращення місцевого бізнес-клімату	2	2	17	О (1, 5, 7, 9,10) Д (1-4)
Тема 3. Інструменти експрес-аналізу. 1. Визначення основних змістовних понять і інструментів експрес-аналізу місцевого бізнес клімату 2. Інструменти експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату 3. Структура звіту за результатами експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату	2	2	17	О (1, 5, 7, 9,10) Д (1-4)
Тема 4. Планування як основа підприємницької діяльності місцевого бізнесу. 1. Система планування бізнесу: складові елементи, принципи і методи планування. 2. Місце і роль прогнозування в системі планування бізнесу 3. Програмно-цільове, ділове і проектне планування 4. Стратегічне планування бізнесу 5. Використання бізнес-моделювання при плануванні підприємницької діяльності	2	2	17	О (1,2, 6, 10,11) Д (1-4)
Тема 5. Прогнозування розвитку місцевого бізнесу та підприємництва. 1. Основні етапи прогнозування розвитку місцевого бізнесу 2. Стратегічне планування місцевого розвитку 3. SWOT-аналіз сектора МСП	2	2	18	О (1,2, 6, 10,11,12,13) Д (1-4)
Тема 6. Об'єднання та асоціації підприємців. 1. Бізнес-об'єднання України: цілі, завдання, проблеми розвитку, передові вітчизняні практики	2	2	18	О (1,4,8,10,) Д (1-4)

2. Загальна характеристика та напрямки діяльності бізнес-об'єднань у містах-партнерах Проекту ПРОМІС 3. Опис спроможності та потреб місцевих бізнес-асоціацій щодо відстоювання та просування інтересів МСП				
Тема 7. Моделі місцевого та регіонального розвитку. 1. Роль малого та середнього бізнесу в місцевому та регіональному розвитку 2. Основні моделі місцевого економічного розвитку 3. Алгоритм вибору моделі місцевого економічного розвитку	2	2	18	О (1-3,6,10-13) Д (1-4)
ВСЬОГО	14	14	122	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять, консультацій</u>)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)
ДРН1: розуміти ключові поняття, умови та сутність підприємництва, індикатори та показники моніторингу умов ведення бізнесу.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, пройти тести
ДРН2: розуміти механізм реалізації підприємницької ідеї та створення власної справи. Ідентифікувати проблеми ведення бізнесу.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, пройти тести
ДРН3: вміти оцінювати місцевий бізнес-клімат, виявляти негативні та позитивні чинники розвитку бізнесу.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, пройти тести, підготовка есе
ДРН4: вміти розробляти програми розвитку підприємницького середовища на місцевому рівні.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, розробка елементів програми
ДРН5: аналізувати та оцінювати вплив результатів діяльності підприємницьких структур на фінансове забезпечення місцевого розвитку.	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, пройти тести, розрахункове завдання
ДРН6: обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку бізнесу враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики	Лекція, практичне заняття, дискусія	Опрацювання теоретичного матеріалу, пройти тести, розрахункове завдання

5. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Есе	30/30%	Протягом семестру
2.	ІРЗ (індивідуальне розрахункове завдання)	30/30%	Протягом семестру
3.	Тестування	40/40%	Протягом семестру

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Есе	<12 балів <i>Вимоги щодо завдання не виконано</i>	12-14 <i>Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкрити, відсутній аналіз інших підходів до питання</i>	15-18 <i>Виконано усі вимоги завдання</i>	19-20 <i>Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано, креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми</i>
	<13 балів <i>Робота написана на основі старих літературних джерел з використанням застарілого статистичного матеріалу. У тексті є помилкові положення та висновки, недостатньо використані графіки, діаграми. У висновках допущені суттєві погрішності або помилки.</i>	13-17 <i>Завдання в основному розкривають тему, написані самостійно, в яких є аналіз літературних джерел і фактичного матеріалу, але деякі питання висвітлені неповно, без відповідної критичності і аргументації</i>	18-21 <i>Повне висвітлення питань роботи. Всі питання розкриті з використанням типового алгоритму. Є незначні випадкові погрішності, які не надають суттєвого впливу на повноту та змістовність роботи. Робота виконана акуратно і послідовно, оформлення відповідає всім вимогам</i>	22-25 <i>Завдання повністю розкривають тему, написані цілком самостійно, несуть елементи наукового пошуку, в яких аргументовано і логічно даний критичний аналіз літературних джерел і фактичних даних</i>

5.2. Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування в (Moodle)	По закінченню кожного модуля
2	Заповнення відомостей самооцінювання	По закінченню відповідної теми
3	Письмовий зворотний зв'язок на есе	Протягом 1 тижня після виконання
4	Усний зворотний зв'язок від викладача під час виконання ІРЗ	Під час виконання ІРЗ

5.3. Шкала оцінювання, що діє в Університеті:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники/посібники

- Вакулєнко В., Гринчук Н., Борщ Г., Васильєва Н., Рудницька Р., Проскурнін В., Оленківська Л. Місцевий економічний розвиток. Навчальний посібник підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2018 – 103 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2018/06/LED-Manual-for-trainers_June_2018.pdf
- Геннадій Марушевський. Посібник «Зелений» бізнес для малих і середніх підприємств» підготовлено в рамках діяльності Проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2017 – 54 с. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/SME-Guide-web.pdf>
- В. Смаль, В. Кокоть. Посібник «Що слід знати про соціальне підприємництво» підготовлено в рамках діяльності Проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2017 – 58 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Social_Entrepreneurship_Guide-WEB-1.pdf

6.1.2. Методичне забезпечення

- Розбудова потенціалу бізнес-асоціацій в Україні: інструменти, успіхи, виклики. Кейс стаді. Методичне видання підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС),

який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2021- 70 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/PLEDDG_Business_Associations_Case_Study_UA.pdf

5. Підсумковий звіт «Експрес-аналіз місцевого бізнес-клімату Вінницької, Запорізької, ІваноФранківської та Полтавської областей» підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2021 – 57 с. URL: <http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2021/02/Report-EBA.pdf>

6. Практичний посібник «Місцевий економічний розвиток: моделі, ресурси та інструменти фінансування» підготовлено Центром громадської експертизи на замовлення проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади (в 5 частинах), 2021 – 57 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2020/09/PLEDDG_LED_Finance_Guide_Part_1.pdf

7. Посібник «Методологія проведення експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату» підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2019 – 24 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/EBA_Guide.pdf

8. Микола Барановський, Дослідження «Стан залучення та зацікавленості в об'єднанні в асоціації представників місцевого бізнесу в розрізі 16 міст- партнерів Проекту ПРОМІС» підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2018 – 82 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2018/07/Baranovsky_Reports_Ukr-1.pdf

9. Підсумковий звіт «Експрес-аналіз місцевого бізнес-клімату в містах-партнерах проекту ПРОМІС у Вінницькій, Запорізькій, Івано-Франківській та Полтавській областях» підготовлено в рамках діяльності проекту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади, 2016 – 44 с. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/04/Expres_Analysis_Final.pdf

10. Е-курс «Місцевий бізнес та підприємництво». URL: <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4312>

11. Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади, затверджених наказом Мінрегіону від 30.03.2016 № 75, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16#Text>

12. Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів із їх реалізації,

затвердженої наказом Мінрегіону від 31.03.2016 № 79, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16#Text>

13. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 932, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-%D0%BF#Text>

6.2. Додаткові джерела

1. Основи підприємництва: Підручник.- під заг. ред. Н.В. Валінкевич. – Житомир : ЖДТУ, 2019. – 492 с. URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/61211/mod_resource/content/1/%D0%9E%D1%81%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf
2. Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О. Основи підприємництва: Підручник.- під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ.- 2019.- 493 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1931_79071788.pdf
3. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 р. № 504-р URL: <https://ips.ligazakon.net/document/KR170504?an=2>
4. Демченкова О., Мосунов Б. Методологія проведення експрес-аналізу місцевого бізнес-клімату. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/EBA_Guide.pdf

6.3. Програмне забезпечення

Стандартні пакети прикладних програм MS Office

6.4. Інформаційні ресурси:

1. Проект міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проект ПРОМІС). URL: <http://pleddg.org.ua/ua/pro-promis/fokus-promis/>
2. Офіс розвитку МСП. URL: <https://sme.gov.ua/sme-development-office/>
3. Державна регуляторна служба України <http://www.drs.gov.ua/>
4. Інститут економіко-правових досліджень НАН України URL: <http://www.iepd.dn.ua/>
5. Інститут регіональних досліджень НАН України URL: <http://irr.org.ua/>
6. Міністерство економіки України URL: <http://me.kmu.gov.ua/.231>
7. Міністерство фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua/>
8. Національна бібліотека України ім. Вернадського (Київ) URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
9. Український центр економічних та політичних досліджень ім. О. Разумкова. URL: <http://razumkov.org.ua/pro-nas/istoriia-tsentru>
10. Інформаційний ресурс все для розвитку малих та середніх підприємств. URL: <https://www.smedevelopment.info/>